

ANNA HOU MØLLER

Anna Hou Møller boede på Havgården, Fedet i Risskov, i mere end et halvt århundrede. Anna fortæller her om sine observationer, begivenheder og menneskene, der alt sammen var med til at gøre årene i Fedet til noget helt specielt – for ikke at tale om det kongelige “visit”.

Erindringer er skrevet af Anna Hou Møller selv og indsendt af VEJLBY-RISSKOV LOKALHISTORISKE ARKIV

FEDET 1913-1969

BARNDOMSHJEMMET

I 1913 købte min far, Kristian F. Møller, sammen med sin svoger, forvalter Albert Lund, et stort areal på Fedet – det nederste af den dengang såkaldte Hans Jensens vej, senere omdøbt til Havgårdsvej.

Hans Jensen ejede Havgården, hvorfra han solgte jorden. Det var ikke noget med en landinspektør. Arealet blev opmålt i skridt til 15 øre alen. Jeg mener, at det var et af de allerførste sommerhuse på Fedet. Der lå kun nogle få smågårde mellem vores grund og »Skydevoldene«. Så vidt jeg husker, kom “Havstokken”

omtrent samtidigt som vores hus. Dette hus var en del af Thorkild Bjørnvigs hjem. Den nærmeste gård var direktør Helvers, senere beboet af landsretssagfører Thale efter omfattende ombygning. Hans mark brugte vi til at skrå over. Der gik en sti, som blev brugt til at drive køerne på græs. Vi kørte på cykel forbi skydevoldene ind til Rolighedsvej og videre ind ad cykelstien langs vandet til Østbanetorvet. Ndr. Strandvej blev først anlagt senere.

Vores grund blev købt for min moders, Johanne Møllers, sammensparede penge medbragt i ægteskabet. Fedet var hendes et og alt – hendes største ønske. Her har hun plantet hvert et træ (rømpile) og hver en busk og bonderoser, der ved hjælp af hestemøg fra Vinhandler Thorups øldepot i Fredensgade, gødede den sandede jord, som blev frodigere år for år. Renovationen blev ligeledes gravet ned i haven og gav blandt andet nogle fine asparges. "Spanden" blev skyllet ud i havet (miljøbevidst?).

Huset blev bygget i 1914 – halvstensmur, stue, to soveværelser og køkken. Senere blev der bygget en fløj til med stor spisestue og to soveværelser, bryggers og vaskehus. Vi havde pumpe i gården med det dejligste okkergule vand. Alt vores tøj blev gult i løbet af sommeren.

SKOLE OG FRITIDEN

Da jeg skulle i skole – Frøken Schmidts pigeskole i Nørre Allé – måtte jeg have en cykel, så jeg fik undervisning i at cykle af den bekendte sergent Christensen, der senere blev kontrollør ved Risskov Cykle Klubs sti fra Risskov Station ind til Østbanen. Stien var delt i to dele, og der var en mølle omtrent der, hvor badeanstalten nu ligger. Der stod Christensen og kontrollerede vore kort, for stien var kun for medlemmer. Og det gjorde han hver gang man kom forbi – til trods for at han kendte de fleste, der benyttede stien. Hans hverv blev røgtet med omhu!

Foran vores hus var der frilagt et areal til fælles benyttelse af de lodsejere, der havde købt grunde af de to svogre. Her foregik al slags sport såsom fodbold, langbold, kroket, boccia og stangtennis. Det var lige noget for os unger. Mange af vore kammerater holdt til her.

Når jeg skulle i skole, spændte mor en legevogn bag sin cykel, hvor min bror Peter (senere boghandler) blev anbragt. Så gik det over Helvers mark, ind til Rolighed, hvor politimester Hoeck boede, og videre til Risskov Station. Derfra skulle jeg selv køre til skole. Heldigvis var der ikke megen trafik dengang. Nordre Strandvej eksisterede ikke. Først senere fik Ingemann Schmidt koncession til rutebiltrafik, og her kunne man så få pakker og breve med til byen eller ud på Fedet. Turen kostede 15 øre per passager, så vidt jeg husker.

I de første år, vi boede derude, flød der ved visse storme store mængder tang i land. Vi børn fik fem øre for hvert trillebørlæs, vi kørte op. Det blev til et tangdige foran vores have, som er der endnu. Dengang kunne mor stryge rejer i vandet neden for huset – hvilket blev gjort med bøllehat, badedragt (kun knappet på den ene skulder) og pibe.

MOR OG FAR

Mange gange om sommeren red Kong Kristian den 10. forbi i strandkanten. Han henvendte sig ofte med nogle ord til mor, der strøg rejer. Engang sagde Kongen til mor: "Ved De hvor godt, De har det min gode kone?" – hvorpå mor svarede: "Ja – Deres Majestæt – og jeg vil ikke bytte!"

Engang, da mor tjærede taget, væltede hun tjære ned over sig mens solen brændte. Taget skulle gøres færdigt, så hun blev frygteligt forbrændt. Det var nær gået galt! En anden gang fik hun sit ene bryst i klemme i rullemaskinen, hvilket affødte den uforglemmelige sætning fra en præstesvoger: "Johanne, det må have gjort smerteligt ondt!". Der skulle jo rulles tilbage igen.

Vi kaldte min mor "den gamle pyroman". Hun elskede at lave bål med stegte kartofler og snobrød, alt sammen til glæde for os børn.

Det varede mange år, før vi fik vand og elektricitet indlagt, men det var nu hyggeligt med de petroleumslamper og stearinlys, selv om vi sommetider glemte at skrue lamperne ned, hvilket resulterede i, at vi alle blev sorte i hovederne af sod.

Min far interesserede sig ikke for haven. Han elskede efter endt arbejdsdag at sidde i sin stol på verandaen med sin kikkert. Vi børn hævdede, at han "så på kørvel".

Det varede ligeledes mange år, inden vi fik mælkeemand, bager og ostemand på vores vej. Forretninger dukkede først op lidt efter lidt på Nordre Strandvej, da den blev etableret. Der var en del fastboende familier på den anden side af Nordre Strandvej. Familien murer Zinner, tømrer Andersen (Rockhill), gartner og altmuligmand Carlsen og forskellige medlemmer af Ihler-familien. Carlsens kone havde en slikbutik på vejen, som blev livligt besøgt af os børn.

VELKENDTE LOKALE

Et par gange om ugen kom den gamle fisker "Ais-Peter" og falbød sine nyfangede fisk: torsk, rødspætter, skrubber samt hummere plus meget andet. Han vidste, at min mor var stor aftager – især til hummerne til den pris af to til fem kroner – alt efter størrelse. Men da vi var en stor familie, blev der aldrig nok til alle, hvorfor børnene og senere børnebørnene på skift fik lov til at fortære dem i skjul. Ais-Peter boede ovre på Grenåvej ved Egåen. Hans hus brændte ned en nat, hvorefter kommunen byggede et nyt hus til ham og hans omfangsrige familie. De var meget fattige, så alt vores aflagte tøj endte hos dem. Ais-Peter blev engang syg på sine gamle dage og kom på sygehuset, Her skulle han i bad for første gang i sit liv – trods store protester.

Så var der Laurits – også en markant person – der i de senere år hjalp Ais-Peter med at fiske. Han gik også ud som altmuligmand, havearbejde og lignende. Han levede sit otium på Fedet efter at have sejlet de store have tynde. Han fiskede til det sidste fra Egåens udløb og døde fornylig 35 år gammel. Der var også en anden gammel fisker, Dahl. Hans hus brændte også ned men ved venners hjælp blev et nyt bygget på Nordre Strandvej. Han havde en datter, der var fodspecialist og en søn, der i mange år var kontrollør på Bellevue-strandarealet. Her lå i fordums tid skydevoldene, som militæret brugte. Så var der Dalbye, der kørte med ost rundt på villavejene. Det var en fryd for os unger på skift at køre med på bukken.

Svend Pedersens hus på Havgårds Tværvvej blev først solgt til vinhandler Thorup, der mange år efter solgte til professor Glob.

Havgården blev solgt efter Hans Jensens død til fru Wissing – en meget markant dame, som vi sørme havde respekt for!

I årenes løb blev en del grunde solgt fra af de to svogre. I 3. række, blandt andet til bankbestyrer Svend Pedersen ("Asra"), direktør Skjold (Oliemøllen), tømrermester Lars Marstrand Nielsen, doktor Hagerup, arkitekt C. F. Møller og ingeniør Tranbjerg. I 2. række solgte de til possementfabrikant Gloggengiesser og en bager fra Hinnerup og W. Knudsen (Fonnesbech). Huset ved siden af vores blev bygget af hospitalsforvalter Albert Lund. Det blev næsten hver sommer lejet ud. Senere blev det solgt til revisor Bjerrum, der igen solgte det til ostegrosserer Hansen. Hans søn, Jens Peter, købte også vores hus efter mors død i 1969.

Derfor var det en sorgens dag, da en bulldozer fjernede det i løbet af to timer. Der var så mange dejlige minder knyttet til dette hus. Arealet foran vores hus havde været samlingssted for vores kammerater og slægtninge. Vi var tit 15-20 styk til middag om søndagen, men mor fik det altid til at slå til. Om ikke andet så stod den på ostemadder i utide. Vi var næsten selvforsynende med grøntsager. Mor havde grønne fingre, så det var om at "holde sig i skyggen", når der skulle luges.

EFTERTIDEN

Vi følte os i den grad knyttet til Risskov, så far købte gravsted på Risskov Kirkegård, hvor mor og far samt en bror ligger begravet.

Mangt og meget er forandret i det spænd af år, der er fra 1913 til 1969. Nu findes der næsten ingen sommerhuse mere – kun dejlige helårshuse. Men alt har sin tid. Det var en gylden tid!

Vi havde to gange stor oversvømmelse i den tid, vi boede der. Vandet stod 25 centimeter højt i spisestuen.

Fra 1969 til 1982 boede jeg om sommeren til leje på Strandborgvej 26. Jeg kunne ikke undvære Fedet.

Aarhus, juli 1994.
Anna Hou Møller